

УДК 94(477:47+57):341.485:572.02»1932/1933»

DOI: 10.31651/2413-8142-2021-25-Stasiuk

О. О. Стасюк

кандидат історичних наук, генеральний директор, Національний музей Голодомору-геноциду, м. Київ, Україна
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9527-982X>
 e-mail: olesia.stasiuk@gmail.com

Бібліографічний опис для цитування: Стасюк О. О. Діяльність уповноважених та виконавців Голодомору-геноциду 1932–1933 рр: методологічний аспект. *Український селянин*. 2021. Вип. 25. С. 111–114. doi: 10.31651/2413-8142-2021-25-Stasiuk

ДІЯЛЬНІСТЬ УПОВНОВАЖЕНИХ ТА ВИКОНАВЦІВ ГОЛОДОМОРУ-ГЕНОЦИДУ 1932–1933 РР: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Методологічні рефлексії є важливим аспектом голодоморознавчого дискурсу особливо в частині розкриття імен жертв і виконавців злочину комуністичного тоталітарного режиму – Голодомору 1932–1933 рр. У результаті дослідження було проаналізовано шість та виокремлено три базові методологічні підходи (соціокультурний, антропосоціокультурний, синергетичний), котрі дозволяють комплексно дослідити створення, функціонування, наслідки діяльності інституту уповноважених та виконавців; з'ясовано, що методи, категоріальний апарат (наукові дефініції) історії повсякденності й антропологічно орієнтованої історії (історичної антропології) дозволяють найбільш системно досліджувати означену тему.

Ключові слова: Голодомор 1932–1933 рр., міждисциплінарний підхід, соціокультурний, антропосоціокультурний, синергетичний, історія повсякденності, антропологічно орієнтована історія.

Постановка проблеми. Комплексний аналіз етатизації (одержавлення) суспільства комуністичним тоталітарним режимом; монополізації влади єдиною масовою партією, її зрощення з державним апаратом; функціонування розгалуженого репресивного апарату зроблено у працях українських вчених В. Васильєва [1], М. Дорошка [2], С. Кульницького [3], В. Марочка [4], Р. Подкура [5], Н. Романець [6], В. Сергійчука [7], Ю. Шаповала [8] та ін. Українські історики використовують різні методологічні теорії (цивілізаційні, макросоціологічні, соціокультурну, модернізаційні та ін.), працюють на перетині дисциплін (політології, соціології, культурології, етнології та ін.) та субдисциплін (локальна історія, історія повсякденності, історична антропологія, соціальна історія, психоісторія, публічна історія та ін.). Упродовж останнього десятиріччя українські учені О. Удод, Я. Верменич, О. Ковалевська, О. Ясь, С. Блашук [9] репрезентували модерністські стратегії дослідження національної історії в контексті субдисциплін.

На жаль, історики недостатньо звертаються до питань методології, пов'язаних із геноцидом українців, обмежуючись аналізом загальних і спеціальних методів наукових досліджень у межах статей, кваліфікаційних робіт чи монографій.

Метою статті є методологічний аналіз голодоморознавчого дискурсу особливо в частині розкриття імен жертв і виконавців злочину комуністичного тоталітарного режиму – Голодомору 1932–1933 рр.

Виклад основного матеріалу. Методологічні рефлексії є важливим аспектом голодоморознавчого дискурсу особливо в частині розкриття імен жертв і винуватців цієї трагедії. На думку авторки, сьогодні потрібно вийти за межі фактографічно-документального канону під час аналізу теми Голодомору як злочину геноциду українців, адже цей канон істотно звужує розуміння зазначеної теми, яка є міждисциплінарною по своїй суті [10], потребує системного аналізу сучасних методологічних під-

ходів, зокрема з метою отримання нових знань про тогочасну реальність, створення вторинних документів, конкретизації системи дієвих методів наукового пізнання. Малодослідженою залишається тема структуризації, функціонування, наслідків діяльності інституту уповноважених і виконавців Голодомору-геноциду української нації (Прим. авт. Категорію «структурація» вжито у контексті використання теорії структуризації Е. Гіденса до дослідження процесу появи «уповноважених» та діяльності «виконавців». В Україні однією з перших подій 1920-х–1930-х рр. у контексті теорії структуризації Е. Гіденса досліджувала С. Маркова [16]).

Досить часто, вивчаючи період 1920-х–1930-х рр., науковці застосовують один із цивілізаційних підходів, зокрема аналізують, як дві різні, «міську» та «сільську» цивілізації. Згаданий підхід був поширений у ХХ ст. Так А. Ахієзер історію людства поділяв на дві основні цивілізації: традиційну та ліберальну або ліберально-модерністську. Традиційна цивілізація – це фактично селянська цивілізація. Автор наголошував на концептуальному впливі традиційної цивілізації на хід історичного процесу в Росії [12]. Селянство як всесвітньо поширений тип соціальної структури, пропонував вивчати Т. Шанін, виокремивши чотири основні концептуальні традиції, зокрема марксистську класову теорію, у якій селяни – пригноблені та експлуатовані виробники; типологію «особливої економіки», сутність якої полягає у способі ведення родинного господарства, що породжує дуалізм селянського–неселянського на національному рівні та дезінтеграцію селянства при поширенні ринкової економіки; етнографічну культурну традицію, у якій селяни – представники більш ранньої національної традиції, збереженої завдяки «культурному запізненню» чи інерції, властивій селянським суспільствам; традицію Е. Дюркгайма, А. Кребера, споріднену з функціоналістською соціологією, яка

розглядає селянство як частково відкриті сегменти суспільства, організовані довкола міста [13].

Наслідком наукових пошуків українських істориків, зокрема Я. Верменич, стало теоретичне обґрунтування напряму локальна історія, активізація інтересу до якої відбувається на тлі саме глобалізаційних процесів [9]. Науковиця ідентифікує міські і сільські спільноти, як дві різні, навіть гостро відмінні, типи групової самоідентифікації та пропонує історію розселення і поселень писати по-іншому, відмовившись від подієво-лінійних підходів, телеологічності, етноцентризму. Л. Пирогова-Таран, зазначає, що антропологічний підхід до історії був прямо протилежним традиційному, позитивістському (вважали «історія робиться за документами») та закликає створити нову загальну концепцію історії України, вона підтримує погляди О. Толочка та Г. Касьянова на вітчизняну минувшину, як історію сільської й міської цивілізації [15, 124]. Проте на думку авторки статті важливо формувати цілісне бачення цивілізаційного становлення та розвитку української нації не диференціюючи її на «міську» та «сільську» цивілізації.

Соціокультурний підхід до вивчення інституту уповноважених і виконавців дозволив диференціювати належність індивідів до «старих» або «нових» соціальних груп, виявити специфіку горизонтальної та вертикальної мобільності громадян у роки становлення комуністичного тоталітарного режиму, виокремити референтні групи. (Прим. авт. *Референтні групи* – реальні або уявні групи, які є для індивіда зразком, системою відліку для оцінювання самого себе й інших, однією з основ формування соціальних установок, норм поведінки і ціннісних орієнтацій (комуністи, комсомольці, піонери). В СРСР, УСРР визначали норми, цінності та взірці поведінки людей [16, 88]. Авторка пропонує розширити даний перелік додавши до референтних груп двадцятип'ятитисячників та «буксирників» (члени «буксирних бригад»). Соціокультурний підхід дозволяє аналізувати «буксирні бригади», котрі склалися переважно з міського пролетаріату, а саме інженерно-технічного персоналу як нову еліту СРСР та одночасно виконавців/співучасників геноциду); виявити колективну соціокультурну ідентичність окремих соціальних груп населення та взаємовідносини між ними; узагальнити суспільні зміни в контексті руйнації традиційного культурного середовища (важливим джерелом інформації щодо змін соціального та культурного досвіду людей стали листування, мемуари, спогади очевидців).

Сучасні українські історики часто звертаються до методів антропологічно орієнтованої історії (історичної антропології) у центрі досліджень якої опинилася людина, її уявлення, прагнення, реакції на суспільні виклики. Актуальність антропологічного виміру дослідження Голодомору-геноциду українців посилюється тим, що саме в такому ключі ця тема лише починає осмислюватися. Е. Томпсон писав: «Історія – це дисципліна, яка тримає в полі зору контекст і процес; кожне явище має значення в певному контексті, а структури змінюються, внаслідок чого старі форми можуть виконувати нові функції або старі функції реалізовуватися в нових формах» [17]. Із цього випливає розуміння важливості соціального контексту під час інтерпретації

антропологічних феноменів у межах проблематики Голодомору-геноциду, що резонує зі спробами структурної історії пояснювати процеси шляхом реконструкції об'єктивних процесів і структур, за якими губиться конкретна історична людина з її досвідом і способом поведінки. Безумовно, чимало дослідників свідомо обмежуються аналізом центрального та республіканського партійних апаратів, природних факторів, «гри» економічних сил (особливо прихильники негеноцидної версії) чи класового питання, ігноруючи той очевидний факт, що за усіма цими злочинами стояли конкретні люди.

На сучасному етапі найчастіше використовується й антропосоціокультурний теоретико-методологічний підхід. Використання саме антропосоціокультурного підходу дозволило краще дослідити у динаміці взаємозв'язок особистісного та суспільного, враховуючи «життєвий досвід» тих чи інших соціальних груп; кореляційні зв'язки між формуванням складу партійними очільниками «буксирних» бригад із «неосвічених», асоціальних, схильних до насильства, агресії громадян та масовим застосуванням торту «виконавцями»; кваліфікувати виконавців, як от «хлібзаготівельні бригади» як каральні угруповання й головне знаряддя вчинення Голодомору-геноциду українців.

У нагоді також став категоріальний апарат (наукові дефініції) та методи досліджень історії повсякденності. Варто зауважити, що повсякдення розглядалося не з позицій етнографів, а саме істориків як окремих напрям історичного дослідження. М. Блок, Л. Февра, Ф. Бродель, Ш. Фішпатрік фундавали ідеї про важливість історії «знизу» та «зсередини». О. Коляструп слушно зауважує, що повсякденна історія сучасними дослідниками прочитується у двох площинах, які умовно можна назвати «технологією життя» або «рівнем життя» (інструментарій і способи забезпечення сфери повсякденних потреб: що їсти, одягати, де жити, чим пересуватися, чим послуговуватися у праці і дозвіллі) та «аксіологією життя» або «стилем життя» (сенсово-смісловне наповнення система життєвих орієнтирів – як і заради чого жити: цінності, мораль, звички, пріоритети) [18].

На думку авторки статті, щоб реконструювати повсякдення має бути достатньо джерел, тому було проаналізовано 304 архівні справи та виокремлено: індивідуальні реакції на політичні події; емоційні реакції в політико-подієвих та етнічних контекстах; специфіка поведінки «уповноважених і виконавців». Це дозволило створити 16 вторинних джерел. Особливо було виділено групу джерел, які відображають безпосередні взаємини уповноважених та активу з державними і партійними інституціями. Серед них листи, звернення, заяви, скарги, особисті та персональні справи, судово-слідчі матеріали й інші документи. У випадку з діяльністю уповноважених і виконавців особливого значення набувають донесення про антиколективізаційні та антирадянські (антикомуністичні) настрої на селі, також матеріали перевірок, чисток, контрольних комісій, що формують уявлення про реальний, а не уявний стан справ. Формування окремого класу уповноважених і виконавців, який втілював у життя злочинні задуми ЦК ВКП(б) з винищення українців, репрезентовано

як результат руйнації звичаєвих соціальних практик під час ідеологічного «штурму» комуністичного тоталітарного режиму, внаслідок якого відбулася не лише мімікрія деяких «неблагонадійних» соціальних елементів до новоствореної політичної та економічної ситуації, але насадження зовнішніх, культурно й ментально чужих ідеологічних агентів, що зумовило появу інституту уповноважених і виконавців як продукту специфічної інтеріоризації структурних детермінант тоталітарного режиму, активу, який «у певній точці реального життя» втілював стратегію, розроблену московською партійною номенклатурою та спрямовану на геноцид української нації.

Серед сучасних науковців існують застереження щодо сприйняття історії як руху в певному означеному напрямку (лінійна послідовність). Окреме місце у сучасній методології займає проблема можливості використання синергетичного підходу в історичній науці. Теорію самоорганізації було використано як доповнення до викладених вище підходів розуміння історії, оскільки вона передбачає багатоваріантність, альтернативність вибору шляхів еволюції. Цей підхід спроможний надати важливого значення випадковості (флуктуації) таневизначеності, оскільки вони вступають у «гру» в кризові, переламні періоди еволюції біосфери (біфуркації). Біфуркація – це катастрофа попереднього шляху розвитку, це комплексна соціально-природна криза; потрясіння і господарське, і соціальне, і політичне, й ідеологічне. Саме такою катастрофою для українців став комуністичний тоталітарний режим. Варто зауважити, що з погляду синергетики «успіхи

індустріалізації» можна розглядати не як прогрес, а як певний самообман, а колективізацію, розкуркулення, хлібозаготівлі як катастрофу усього попереднього шляху розвитку, апогеєм цієї катастрофи став Голодомор-геноцид 1932–1933 рр. української нації, що мав пролонговані, міжпоколінні наслідки.

Для більш глибокого розуміння суспільно-політичних процесів 1920-х–1930-х рр., зокрема взаємодії або протистояння соціальних груп було також застосовано психологічний метод дослідження історичних процесів. Висунуто та проаналізовано тезу, що під час формування складу «буксирних» бригад партійні очільники робили ставку на «неосвічених», асоціальних, схильних до насильства, агресії громадян, котрі влаштували справжній «терор голодом», проводячи планові та «децентралізовані» заготівлі у селах, зокрема застосовуючи тортури. Це дало підстави кваліфікувати їх як каральні угруповання й головне знаряддя вчинення Голодомору-геноциду українців.

Висновки. У результаті дослідження було проаналізовано шість та виокремлено три базові методологічні підходи (соціокультурний, антропосоціокультурний, синергетичний), котрі дозволяють комплексно дослідити створення, функціонування, наслідки діяльності інституту уповноважених та виконавців; з'ясовано, що методи, категоріальний апарат (наукові дефініції) історії повсякденності й антропологічно орієнтованої історії (історичної антропології) дозволяють найбільш системно досліджувати означену тему.

Список використаної літератури та джерел:

1. Васильєв В. Політичне керівництво УРСР і СРСР: динаміка відносин центр-субцентр влади (1917–1938). Київ: Інститут історії України НАН України, 2014. 376 с.
2. Дорошко М. Компартійно-державна номенклатура УСРР у 20-30-ті роки ХХ століття: соціоісторичний аналіз. Київ: Видавничо-поліграф. центр «Київський університет», 2004. 154 с.
3. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. Книга 2. Київ: Темпора, 2013. 628 с.
4. Марочко В. Енциклопедія Голодомору 1932–1933 років в Україні. Дрогобич: Коло, 2018. 576 с.
5. Подкур Р. За повідомленнями радянських спецслужб. Київ: Рідний край, 2000. 238 с.
6. Романець Н. Репресивна політика радянської влади в українському селі (1925–1939). Видавництво Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2014. 456 с.
7. Сергійчук В. Голодомор 1932–1933 років як геноцид українства. Вишгород: ПП Сергійчук М. І., 2015. 186 с.
8. Командири великого голоду: Поїздки В. Молотова і Л. Кагановича в Україну та Північний Кавказ. 1932–1933 рр. / за ред. В. Васильєва, Ю. Шаповала. Київ: Генеза, 2001. 399 с.
9. Нариси з соціокультурної історії українського історієписання: субдисциплінарні напрями / О. Удод, Я. Верменич, О. Ковалевська, О. Ясь, С. Блащук. Кн. 1. Київ: Генеза, 2018. 288 с.
10. Стасюк О. «Голодомор-геноцид» як категорія полідисциплінарного історичного дослідження подій 1932–1933 років в Україні. *Етнічна історія народів Європи*. 2018. Вип. № 56. С. 106–113.
11. Маркова С. Використання теорії структурації Е. Гідденса у дослідженні історії України першої половини ХХ ст.: методологічний аспект. *Суспільні науки: історія, сучасний стан та перспективи дослідження. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (м. Львів, 14–15 грудня 2012 року). Львів, 2012. С. 70–72.
12. Ахизер А. Самобытность России как научная проблема. *Отечественная история*. 1994. № 4–5. С. 3–25.
13. Шанін Т. Селянство: окреслення соціологічного поняття. *Україна модерна*. 2010. № 6 (17). С. 171–182.
14. Нариси з соціокультурної історії українського історієписання: субдисциплінарні напрями / О. Удод, Я. Верменич, О. Ковалевська, О. Ясь, С. Блащук. Київ : Генеза, 2018. Кн. 1. 288 с.
15. Пирогова-Таран Л. В. Етнологія та/чи історична антропологія. *Український історичний журнал*. 2013. № 1. С. 119–124.
16. Маркова С. В. Суспільно-політичні зміни в українському селі у контексті формування комуністичної системи (1917–1933 рр.): дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.01. Кам'янець-Подільський, 2015. 534 с.
17. Thompson E.P. *Plebejische Kultur und moralische Ökonomie. Aufsätze zur englischen Sozialgeschichte des 18. und 19. Jahrhunderts*. Frankfurt a.M.; Berlin, 1980. 378 s.
18. Колястрок О. А. Методологія. Історіографія. Джерелознавство. *Український історичний журнал*. 2007. № 1. С. 174–184.

References:

1. Vasyliiev, V. (2014). *Politychne kerivnytstvo URSR i SRSR: dynamika vidnosyn tsentri–subtsentri vlady (1917–1938)* [Political Management of the Ukrainian SSR and the USSR: Dynamics of the relations center – sub-center of power (1917–1938)]. Kyiv: Institute of History of Ukraine of National Academy of Sciences of Ukraine. [in Ukrainian].

2. Doroshko, M. (2004). *Kompartino-dershavna nomenklatura USRR u 20–30-ti roky XX stolittia: sotsioistorychnyi analiz [Communist Party and State Nomenclature of Ukrainian Socialist Soviet Republic in the 1920–1930s: Social Historical Analysis]*. Kyiv: Publishing and Printing Center “Kyiv University”. [in Ukrainian].
3. Kulchitskyi, S. (2013). *Chervonyi vyklyk. Istoriia komunizmu v Ukraini vid yoho narodzhennia do zahybeli. Knyha 2. [Red Challenge: History of Communism in Ukraine from Its Birth to Death. Book 2]*. Kyiv: Tempora. [in Ukrainian].
4. Marochko, V. (2018). *Entsyklopediia Holodomoru 1932–1933 rokiv v Ukraini. [Encyclopedia of the Holodomor of 1932–1933 in Ukraine]*. Drohobych: Kolo. [in Ukrainian].
5. Podkur, R. (2000). *Za povidomlenniamy radianskykh spetssluzhb. [Accordingly to the Messages of Soviet Special Services]*. Kyiv: Ridnyi kraj. [in Ukrainian].
6. Romanets, N. (2014). *Represyivna polityka radianskoï vlady v ukraïnskomu seli (1925–1939). [Repressive Policy of Soviet Authorities in Ukrainian Village (1925–1939)]*. Kryvyi Rih: R. A. Kozlov. [in Ukrainian].
7. Serhiichuk, V. (2015). *Holodomor 1932–1933 rokiv yak henotsyd ukraïnstva. [The Holodomor of 1932–1933 as the Genocide of Ukrainians]*. Vyshhorod: M. I. Serhiichuk. [in Ukrainian].
8. Vasyliiev, V. & Shapoval, Yu. (Eds.). (2001). *Komandyry velykoho holodu: poizdky V. Molotova i L. Kahanovycha v Ukrainu ta Pivnichyi Kavkaz. 1932–1933 rr. [Commanders of Great Famine: Trips of V. Molotov and L. Kaganovich in Ukraine and North Caucasus. 1932–1933]*. Kyiv: Heneza. 399 s. [in Ukrainian].
9. Udod, O., Vermenych, Ya., Kovalevska, O., Yas, O., & Blashchuk, S. (2018). *Narysy z sotsiokulturnoi istorii ukraïnskoho istoriiepysannia subdystyplinarni napriamy. [Essays on the Socio-Cultural History of Ukrainian Historiography: Subdisciplinary Directions]*. Kyiv: Heneza. [in Ukrainian].
10. Stasiuk, O. (2018). “Holodomor-henotsyd” yak katehoriia polidystyplinnoho istorychnoho doslidzhennia podii 1932–1933 rokiv v Ukraini. [Holodomor-genocide” as a category of multidisciplinary historical study of the events of 1932–1933 in Ukraine]. *Ethnic History of the Nations of Europe*, 56, 106–113. [in Ukrainian].
11. Markova, S. (2012). Vykorystannia teorii strukturatsii E. Hiddensa u doslidzhenni istorii Ukrainy pershoi polovyny XX stolittia: metodolohichniy aspekt. In: *Suspilni nauky: istoriiam suchasnoi stan ta perspektyvy doslidzhennia. Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Lviv, 14–15 hrudnia 2012) [Social Sciences: History, Contemporary State and Study Perspectives. Proceedings of International Scientific and Practical Conference (Lviv, December 14–15, 2012)]*. Lviv. [in Ukrainian].
12. Ahiezer, A. (1994). *Samobytnost Rossii kak nauchnaya problema. [The originality of Russia as a scientific problem]. Otechestvennaya istoria [National history]*, 4–5, 3–25. [in Russian].
13. Shanin, T. (2010). Selianstvo: okresleniia sotsiolozhichnoho poniattia. *Ukraina moderna [Modern Ukraine]*, 6 (17), 171–182. [in Ukrainian].
14. Udod O., Vermenych Ya. (Ed) (2018). *Narysy z sotsiokul'turnoyi istoriyi ukraïnyns'koho istoriiepysannia: subdistsyplinarni napryamy [Drawing from the social and cultural history of the Ukrainian history: subdisciplinary direct]*, 1. Kyiv: Heneza. [in Ukrainian].
15. Pyrohova-Taran L. (2013). Etnolohiia ta / chy istorychna antropolohiia [The originality of Russia as a scientific problem]. *Ukrainskyi istorychny zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 1, 124. [in Ukrainian].
16. Markova, S. (2015). *Suspilno-politychni zminy v ukraïnskomu seli u konteksti formuvannia komunistychnoi systemy (1917–1933). [Social and Political Changes in Ukrainian Village in the Context of Communist System Forming (1917–1933)]. Doctor's thesis. Kamianets-Podilskyi. [in Ukrainian].*
17. Thompson, E. (1980). *Plebejische Kultur und moralische Ökonomie. Aufsätze zur englischen Sozialgeschichte des 18. und 19. Jahrhundert [Customs in Common. Studies in Traditional Popular C. Frankfurt a. M.]* [in German].
18. Koliastruk, O. (2007). Metodolohiia. Istoriografii. Dzhereloznavstvo. [Methodology. Historiography. Source studies]. *Ukrainskyi istorychny zhurnal [Ukrainian Historical Journal]*, 1, 174–184. [in Ukrainian].

Olesia O. Stasiuk

Candidate of Historical Sciences, Director General, National Museum of the Holodomor Genocide, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-002-9527-982X>
e-mail: olesia.stasiuk@gmail.com

Bibliographic Description of the Article: Stasiuk, O. (2021). Activity of authorized persons and executors of the Holodomor genocide of 1932–1933: methodological aspect. *Ukrainskyi Selianyn. [Ukrainian peasant]*, 25, 111–114. (In Ukrainian). doi: 10.31651/2413-8142-2021-25-Stasiuk

ACTIVITY OF AUTHORIZED PERSONS AND EXECUTORS OF THE HOLODOMOR GENOCIDE OF 1932–1933: METHODOLOGICAL ASPECT

Introduction. Complex analysis of statization of society by the communist totalitarian regime, monopolization of power by a single mass party, its splicing with state apparatus, functioning of branched repressive apparatus are key aspects of study of the outlined issues.

Unfortunately, historians do not sufficiently study the methodology related to the genocide of Ukrainians, limiting themselves to the analysis of general and special methods of scientific research within articles, qualification works or monographs.

The purpose of the research is to analyze and synthesize key directions (approaches) in the methodology for systematic study of the 1930s reality, especially functioning of the institute of authorized people and executors of the 1932–1933 Holodomor Genocide (circumstances of its creation, structuring, functioning, consequences of its activity).

Methodology is based on the interdisciplinary approach and systematic principle. Principle of historicism was used for correlation of different studies of communist totalitarian regime (of total control of the state over all social spheres, destruction of sovereignty of personality, creating of specific “referent groups”, institute of authorized people and executors) with new methodological approaches. Along with general methods (analysis, synthesis, deduction, generalization), the author used special ones, such as historical comparative, systematic, and historical typological.

Originality of the article is the conceptualization of methodological approaches to the topic of authorized people and executors' actions.

Conclusions. As a result, six methodological approaches were studied and there of them (socio-cultural, anthropo-socio-cultural, and synergetic) were specified. They allow complex study of creation, functioning, and consequences of institute of authorized people and executors' activity. Also, it was proven that the methods and scientific definitions of history of everyday life and anthropologically oriented history (anthropological history) are the most suitable for systematic study of the topic.

Key words: Holodomor genocide, authorized people and executors, methodology, interdisciplinary approach, socio-cultural, anthropo-socio-cultural, synergetic.

Received 11.02.2021

Accepted 28.04.2021